

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu 28

Judecătoria Chișinău (sediul Centru) vă remite cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate cu încheierea din 17 mai 2023, în cauza civilă nr. 2-1869/17 (12-2-47217-10072017), intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Primăria comunei Băcioiși Consiliul municipal Băcioi împotriva lui Bivol Ion privind repararea prejudiciului cauzat în rezultatul infracțiunii

Anexe: Cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate – 29 file.

Încheierea din 17 mai 2023 – 1 filă.

Judecător

Holban Vladislav

09:30

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹**A.1. Persoană fizică****1. Nume**

Bivol

2. Prenume

Ion

3. Adresă (va fi anonimată)**4. Telefon, e-mail (vor fi anonimizate)**

Telefon: _____

E-mail: _____

5. Reprezentant

Vasile Josan – avocat

Biroul Asociat de avocați – Protect Lex

6. Adresa reprezentantului (va fi anonimată)**7. Telefonul și e-mail-ul reprezentantului (vor fi anonimizate)****A.3. Instanța de judecată****1. Denumirea instanței de judecată/sediu**

Judecătoria Chișinău, sediul Centru

Sediu: bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 162, mun. Chișinău

2. Judecător/complet de judecată

Cauza nr. 2-1869/17

Nr. dosar în PIGD: 12-2-47217-10072017

Judecător Holban Vladislav

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

3. Adresa instanței de judecată

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 162, mun. Chișinău

4. Telefonul și e-mail-ul instanței de judecată

E-mail: jcc@justice.md

Telefon: (022) 27-55-44; 27-52-54; 27-27-40; 27-72-71

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecătii instanței de drept comun²

1. În cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, se află pe rol cauza civilă inițiată de Primăria com. Băcioi către Bivol Ion privind repararea prejudiciului material.

2. Reclamantul solicită repararea prejudiciului material ca urmare a pretinselor acțiunilor infracționale săvârșite de Bivol Ion, ca temei juridic servind Sentința Judecătoriei mun. Chișinău, sect. Botanica, nr. 1-287/12 din 23.06.2014, devenită irevocabilă la 09.07.2014, unde acțiunea civilă a fost admisă în principiu, nefiind nominalizată sau calculată suma prejudiciului, întrucât a fost lăsată pentru acțiunea civilă separată.

3. În prezent, această sentință este supusă revizuirii, în cadrul dosarului cu nr. 12-1rh-42355-23062018, care se află pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, Judecător Viorelia Grigoraș.

4. Prejudiciul care este solicitat în cadrul dosarului civil nominalizat se pretinde a fi născut din atribuirea unor terenuri de către mai multe persoane cu funcții de răspundere din cadrul autorității publice locale – Băcioi.

5. Întrucât suma indicată în cererea de chemare în judecată nu era acompaniată de vreun calcul relevant, autorul sesizării (pârât în cadrul dosarului civil pendinte) a depus o cerere/demers de numire a expertizei în care a solicitat *inter alia*:

[...] 3. A pune în sarcina expertului judiciar, de a răspunde la următoarele întrebări:

a) Care era prețul **normativ** de vânzare a terenurilor situate în com. Băcioi, mun. Chișinău cu număr cadastral, pentru fiecare teren în parte:
în anul 2006?

b) Care era prețul **normativ** de vânzare a terenurilor situate în com. Băcioi mun. Chișinău cu număr cadastral, pentru fiecare teren în parte:

anul 2007 ?

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecătii instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

c) Care era prețul **normativ** de vânzare a terenurilor situate în com. Băcioi mun. Chișinău cu număr cadastral, pentru fiecare teren în parte:

....., în anul 2009 ?

d) Care era prețul **normativ** de vânzare a terenurilor situate în com. Băcioi mun. Chișinău cu număr cadastral, pentru fiecare teren în parte:

..... în anul 2010 ?[...]

6. La 15.12.2021, Judecătoria Chișinău, sediul Centru a emis Încheierea nr. 2-1869/17, prin care a stabilit:

Studiind materialele dosarului, instanța de judecată consideră necesar de a admite cererea cu privire la dispunerea efectuării unei expertize în construcții din considerentele ce urmează.[...]

Totodată, instanța de judecată a dispus:

Efectuare expertizei în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Primăria com. Băcioi și Consiliul com. Băcioi împotriva Bivol Ion, intervenienți accesorii Stoica Larisa, Ciugureanu Liudmila, Guțu Angela și Crigănuță Petru cu privire la repararea prejudiciului stabilind următoarele întrebări:

Care era prețul normativ și de piață de vânzare a terenurilor situate în com. Băcioi, mun. Chișinău cu număr cadastral, pentru fiecare teren în parte: în anul 2006?

Care era prețul normativ și de piață de vânzare a terenurilor situate în com. Băcioi mun. Chișinău cu număr cadastral, pentru fiecare teren în parte: !

..... în anul 2007 ?

Care era prețul normativ și de piață de vânzare a terenurilor situate în com. Băcioi mun. Chișinău cu număr cadastral, pentru fiecare teren în parte: în anul 2009 ?

Care era prețul normativ și de piață de vânzare a terenurilor situate în com. Băcioi mun. Chișinău cu număr cadastral, pentru fiecare teren în parte: ! în anul 2010 ? [...].

7. Totodată, în Încheierea nr. 2-1869/17 din 15.12.2021, instanța a dispus printre altele:

[...] Plata cheltuielilor pentru efectuarea expertizei se pune în obligația Pârâtului Bivol Ion.

8. Se observă că, instanța de judecată a admis demersul reprezentantului Pârâtului, însă a lansat expertului și alte întrebări decât cele solicitate de partea în

proces. Întrebări pentru care Ion Bivol nu are nici un interes și nu au fost solicitate.

9. Prin Scrisoarea de informare a Centrului Național de Expertize Judiciare a Ministerului Justiției al Republicii Moldova (în continuare, "C.N.E.J.") nr. 059 din 14.01.2022, s-a comunicat:

[...] Reieșind din obiectivul înaintat în actul ordonator, complexitatea acestora, funcțiile de volumul de lucru, numărul de obiecte supuse expertizei, aceasta se referă la categoria expertiză complicată, durata căreia depășește normativul maxim indicat în Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 194 din 24.03.2017. În cazurile în care durata expertizei judiciare depășește normativul maxim indicat în Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 194 din 24.04.2017. În cazurile în care durata expertizei judiciare depășește normativul maxim indicat în anexa nr. 1 și expertiza este complicată, se aplică prețuri contractuale. Astfel, tariful serviciilor de expertiză constituie 92 400 lei [...].

Determinant în această Scrisoare de informare este că, C.N.E.J. a reținut:

În conformitate cu prevederile art. 75 alin. (1) al Legii nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, expertiza judiciară se efectuează cu condiția că solicitantul achită în prealabil costurile acesteia. Potrivit actului ordonator din 15.12.2021, achitarea serviciilor de expertiză a fost pusă în obligația pârâtului Bivol Ion.

10. La 31.03.2022, autorul sesizării a depus în adresa Judecătoriei Chișinău, sediul Centru o cerere cu privire la reluarea examinării cauzei și anularea parțială a încheierii judecătorești, în care a reiterat că, reprezentantul Pârâtului a solicitat ca expertul să se expună asupra **prețului normativ a terenurilor nominalizate, ci nu asupra prețului de piață, mai mult că nici reclamantul nu solicită prețul de piață.**

11. În prezent, cauza se află pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, următoarea ședință de judecată fiind fixată pentru **26.04.2023.**

C. Obiectul sesizării³

Prezenta sesizare are drept obiect de examinare **verificarea constituționalității**:

(i) Art. 75 alin. (1) și alin. (5) din Legea nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statul expertului judiciar **sub aspectul omisiunii de a reglementa** clar cine achită **în prealabil** costurile expertizei judiciare, în procesele civile, solicitată (întrebările puse) de instanța de judecată.

Art. 75 alin. (1) și alin. (5) din Legea nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statul expertului judiciar:

(1) **Expertiza judiciară se efectuează cu condiția că solicitantul achită în prealabil costurile acesteia.** În cazul în care solicitantul expertizei este o instituție publică, pentru efectuarea expertizei judiciare este suficientă prezentarea prealabilă a unei garanții privind plata ulterioară, acceptată de către instituția de expertiză judiciară sau de către expertul judiciar, în cazul în care acesta își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară.

(5) **Plata pentru expertizele judiciare în cauzele civile se face anticipat de către partea care a solicitat expertiza, fapt menționat în actul de dispunere a expertizei judiciare.**

Art. 75 alin. (1) și alin. (5) din Legea nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statul expertului judiciar este aplicabil fondului cauzei întrucât pe baza acestor prevederi C.N.E.J. în Scrisoarea de informare nr. 059 din 14.01.2022 a refuzat în efectuarea expertizei. Or, fără efectuarea expertizei nu poate fi conturat întinderea obiectului acțiunii.

Conform art. 27, alin. (1), Cod de procedură civilă:

(1) Disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecătii, **precum și de a dispune**

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale *ratione materiae*. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

Astfel, se constată că, din cauza omisiunii legiuitorului de a legifera cine achită costurile expertizei judiciare, în procesele civile, solicitată (întrebările puse) de instanța de judecată, este obstrucționată posibilitatea îndeplinirii sarcinilor procedurii civile stabilite în art. 4 Cod de procedură civilă al Republicii Moldova.

Mai mult, prin plasarea pe umerii părții în proces a unei sarcini financiare disproporționate (i.e. **92 400,00 MDL**), pentru efectuarea unei expertize, obiectul căreia nu este identic cu cel solicitat de ultimul, se încalcă:

- (i) dreptul la apărare,
- (ii) dreptul la un proces echitabil;
- (iii) dreptul la acces la justiție;
- (iv) principiul contradictorialității în proces;
- (v) dreptul la proprietate privată și ocrotirea acesteia.

Din cele expuse mai sus, se atestă că, prin faptul că, Ion Bivol a fost obligat să achite o expertiză în care, în parte, nu are interes în ceea ce ține de întrebările stabilite de instanță, ultimul îi este îngrădit accesul la justiție și este descurajat să beneficieze de întreaga panoplie de mijloace juridice de apărare.

În mod obiectiv, autorul sesizării (pârâtul) Ion Bivol nu dispune de **92 400,00 MDL**, pentru achitarea întregii expertize. Dar, în același timp, **este dispus să achite pentru efectuarea expertizei în partea întrebările adresate de acesta.**

În conformitate cu art. 118, alin. (1), Cod de procedură civilă, (1) Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Prin urmare, **Ion Bivol are suveranitatea de a decide în privința mijloacelor de probă care le consideră necesare în construirea strategiei sale de apărare.** În ipoteza în care instanța, sau alți participanți la proces, doresc efectuarea unei expertize sau doresc să lanseze întrebări în cadrul expertizei dispuse la solicitarea lui Ion Bivol, în acest caz, cheltuielile nu ar trebui să fie achitate de Ion Bivol.

Având în vedere că, normele a căror constituționalitate se cere a fi verificată, cât și Codul de procedură civilă nu prevede cine este responsabil să achite cheltuielile de efectuare a expertizei, pentru întrebările puse de instanța de judecată, suntem în prezența unui gol legislativ, care sigur nu poate fi interpretat

în defavoarea lui Ion Bivol și care are impact asupra fondului cauzei și a echității procesului în ansamblu.

Întrucât ne angajăm într-un demers de sesizare a Curții Constituționale referitor la instituția expertizei judiciare, informăm Curtea că art. 75 alin. (1) a făcut obiectul controlului de constituționalitate sub aspectul neproporționalității restrângerii drepturilor în acord cu art. 54 din Constituție. Prin Decizia nr. 69 din 18.05.2021, sesizarea a fost respinsă ca inadmisibilă, în principal motivându-se că **o condiție obligatorie ca excepția să fie examinată în fond este incidența unui drept fundamental.**

Așadar, norma supusă controlului de constituționalitate anterior nu a fost examinată în fond de către Curtea Constituțională în nici un mod, mai ales sub aspectul omisiunii legislative care duce la încălcarea dreptului la acces la justiție, a dreptului la proprietate și celelalte drepturi descrise *infra*.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

1. Prevederi relevante din Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 9 Principiile fundamentale privind proprietatea

(1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale.

Articolul 20 Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 26 Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

Articolul 66 Atribuțiile de bază

(n.a: ale Parlamentului)

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

a) adoptă legi, hotărîri și moțiuni;

2. Prevederi relevante din Legea nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statul expertului judiciar

Articolul 2. Noțiuni

expertiză judiciară – activitate de cercetare științifico-practică, efectuată în cadrul procesului civil, penal sau contravențional (denumit în continuare proces judiciar) în scopul aflării adevărului prin efectuarea unor cercetări metodice cu aplicarea de cunoștințe speciale și procedee tehnico-științifice pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, corpul și psihicul uman, ce pot servi drept probe într-un proces judiciar;

ordonator al expertizei judiciare – organul de urmărire penală, instanța de judecată sau un alt participant al unui proces derulat conform legislației de procedură civilă, penală sau contravențională (denumită în continuare legislație de procedură), care are dreptul de a dispune sau de a solicita în mod independent efectuarea unei expertize judiciare.

Articolul 75. Plata pentru serviciile de efectuare a expertizei judiciare

(1) Expertiza judiciară se efectuează cu condiția că solicitantul achită în prealabil costurile acesteia. În cazul în care solicitantul expertizei este o instituție publică, pentru efectuarea expertizei judiciare este suficientă prezentarea prealabilă a unei garanții privind plata ulterioară, acceptată de către instituția de expertiză judiciară sau de către expertul judiciar, în cazul în care acesta își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară.

(2) Costurile expertizelor judiciare și extrajudiciare, efectuate de către instituțiile publice de expertiză judiciară, se stabilesc de Guvern.

(3) În cauzele penale, cheltuielile pentru efectuarea expertizei sînt suportate de către ordonatorul expertizei judiciare din bugetul alocat, cu excepția cazurilor prevăzute la art.142 alin. (2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova.

(4) Plata pentru expertiza judiciară dispusă în cauzele contravenționale se achită din mijloacele bugetare ale ordonatorului expertizei.

(5) Plata pentru expertizele judiciare în cauzele civile se face anticipat de către partea care a solicitat expertiza, fapt menționat în actul de dispunere a expertizei judiciare.

(5¹) Costurile expertizelor judiciare efectuate în scopul instituirii unei măsuri de ocrotire judiciare sunt suportate din bugetul de stat.⁵

(6) Costurile expertizelor judiciare efectuate la solicitarea Agentului Guvernamental sau a Avocatului Poporului sînt suportate din bugetul de stat.

(7) Plata cheltuielilor de judecată pentru efectuarea expertizelor judiciare suportate din bugetul de stat se face conform procedurii prevăzute de legislația de procedură.

(8) Ca excepție, în cazul în care solicitantul are o situație materială precară, este o persoană cu dizabilități sau este beneficiar de pensie pentru limită de vîrstă, prin decizia conducătorului instituției publice de expertiză judiciară sau a expertului judiciar căruia i-a fost dispusă efectuarea expertizei judiciare, în cazul în care acesta își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară, taxele pentru expertiza judiciară pot fi reduse cu până la 50%.

3. Prevederi relevante din Codul de procedură civilă

Articolul 26. Contradictorialitatea și egalitatea părților în drepturile procedurale

(1) Procesele civile se desfășoară pe principiul contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale.

(2) Contradictorialitatea presupune organizarea procesului astfel încît părțile și ceilalți participanți la proces să aibă posibilitatea de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, de a alege modalitățile și mijloacele susținerii ei de sine stătător și independent de instanță, de alte organe și persoane, de a-și expune opinia asupra oricărei probleme de fapt și de drept care are legătură cu cauza dată judecării și de a-și expune punctul de vedere asupra inițiativelor instanței.

⁵ [Art.75 al.(5¹) introdus prin LP188 din 07.07.22, MO235-236/26.07.22 art.458; în vigoare 26.08.22]

(3) Instanța care judecă cauza își păstrează imparțialitatea și obiectivitatea, creează condiții pentru exercitarea drepturilor participanților la proces, pentru cercetarea obiectivă a circumstanțelor reale ale cauzei.

(4) Egalitatea părților în drepturile procedurale este garantată prin lege și se asigură de către instanță prin crearea posibilităților egale, suficiente și adecvate de folosire a tuturor mijloacelor procedurale pentru susținerea poziției asupra circumstanțelor de fapt și de drept, astfel încât nici una dintre părți să nu fie defavorizată în raport cu cealaltă.

Articolul 27. Disponibilitatea în drepturi a participanților la proces

1) Disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecății, **precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.**

Articolul 56. Drepturile și obligațiile participanților la proces

(1) Participanții la proces sunt în drept să ia cunoștință de materialele dosarului, să facă extrase și copii de pe ele, să solicite recuzări, să prezinte probe și să participe la cercetarea lor, **să pună întrebări** altor participanți la proces, martorilor, **experților** și specialiștilor, să formuleze cereri, să reclame probe, să dea instanței explicații orale și scrise, să expună argumente și considerente asupra problemelor care apar în dezbaterile judiciare, să înainteze obiecții împotriva demersurilor, argumentelor și considerentelor celorlalți participanți, să atace actele judiciare și să-și exercite toate drepturile procedurale acordate de legislația procedurală civilă.

Articolul 90. Cheltuielile de judecare a cauzei

Din cheltuielile de judecare a cauzei fac parte:

a) sumele plătite martorilor, interpreților, **experților** și specialiștilor.

[...]

g) cheltuielile de efectuare a expertizei.

Articolul 91. Sumele plătite martorilor, experților, specialiștilor și interpreților

(1) Martorilor, **experților**, specialiștilor și interpreților li se compensează cheltuielile suportate în legătură cu prezentarea lor în instanță judecătorească, inclusiv cheltuielile de deplasare și cazare, diurnele, precum și salariul mediu pe economie.

(2) Persoanelor citate în judecată în calitate de martori li se păstrează locul de muncă în timpul absenței lor de la serviciu în legătură cu judecata. Martorii care nu sînt salariați primesc o recompensă pentru sustragere de la ocupația lor.

(3) **Experții**, specialiștii și interpreții primesc o recompensă pentru munca efectuată din însărcinarea instanței judecătorești dacă această muncă nu intră în atribuțiile lor de serviciu în instituția sau organizația de stat. Mărimea recompensei se determină de către instanță de comunul acord al părților, în coordonare cu experții, specialiștii și interpreții.

Articolul 92. Introducerea de către părți a sumelor pentru plata martorilor, experților, specialiștilor și interpreților

(1) Sumele ce urmează a fi plătite martorilor, experților, specialiștilor și interpreților, alte cheltuieli aferente soluționării cauzei se depun anticipat, de partea care a făcut cererea, pe contul de depozit al instanței judecătorești. Dacă cererea a fost făcută de ambele părți sau dacă ordonarea expertizei, atragerea specialiștilor și alte acțiuni remunerabile se fac din inițiativa instanței, sumele se depun de ambele părți în proporții egale pe contul ei de depozit.

Articolul 117. Probele

(2) În calitate de probe în cauze civile se admit elementele de fapt constatate din explicațiile părților și ale altor persoane interesate în soluționarea cauzei, din depozițiile martorilor, din înscrisuri, probe materiale, înregistrări audio-video, din concluziile experților.

Articolul 118. Obligația probațiunii în judecată

(1) Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Articolul 124. Decăderea din dreptul de a cere efectuarea expertizei judiciare

(1) **Partea care cere efectuarea expertizei judiciare este obligată să achite plata pentru serviciile de efectuare a expertizei judiciare în condițiile legii.**

(2) Neplata de către solicitantul expertizei judiciare a sumei pentru efectuarea acesteia atrage decăderea din dreptul de a solicita repetat efectuarea expertizei judiciare.[...]

Articolul 148. Dispunerea efectuării expertizei

(1) Pentru elucidarea unor aspecte din domeniul științei, artei, tehnicii, meșteșugurilor artisanale și din alte domenii, **apărute în proces, care cer cunoștințe speciale, instanța dispune efectuarea unei expertize**, la cererea părții sau a unui alt participant la proces, **iar în cazurile prevăzute de lege, din oficiu.** Actele reviziei ori ale inspecțiilor departamentale, precum și raportul scris al specialistului, nu pot înlocui raportul de expertiză și nici exclude necesitatea efectuării expertizei în aceeași problemă.

(2) **Asupra efectuării expertizei, instanța se pronunță printr-o încheiere, care nu poate fi atacată cu recurs.**

Articolul 150. Acțiuni premergătoare expertizei judiciare

După desemnarea expertului, instanța judecătorească convoacă o ședință cu participarea părților, în cadrul căreia se stabilește legătura dintre expert și părți, etapa la care părțile pot fi admise să participe la investigațiile expertului, se aduce la cunoștință părților obiectul expertizei judiciare **și întrebările la care expertul urmează să ofere răspunsuri și li se explică faptul că au dreptul de a face observații cu privire la aceste întrebări și de a cere modificarea sau completarea lor.**

Articolul 153. Cuprinsul încheierii privind efectuarea expertizei

(1) În încheierea judecătorească privind efectuarea expertizei se indică: denumirea instanței care a dispus efectuarea expertizei, data emiterii dispoziției, numele sau denumirea părților, cauza care se examinează, denumirea expertizei, faptele pentru a căror elucidare se efectuează expertiza, întrebările puse în fața expertului, numele expertului sau denumirea instituției căreia i se încredințează expertiza, materialele în litigiu și cele trimise la expertiză judiciară pentru

comparație, alte date privind efectuarea expertizei judiciare, **în sarcina cui se pune achitarea costului expertizei judiciare**, alte date prevăzute de lege.[...]

Articolul 228. Cercetarea concluziei expertului

Concluziei expertului i se dă citire în ședința de judecată. Pentru clarificarea sau completarea concluziei, expertului i se pot adresa întrebări. Prima care adresează întrebări expertului este persoana la a cărei cerere a fost dispusă efectuarea expertizei și reprezentantul ei, urmează ceilalți participanți la proces și reprezentanții lor. **Dacă efectuarea expertizei a fost dispusă din oficiul instanței, primii care adresează întrebări expertului sînt reclamantul și reprezentantul lui.** Judecătorii au dreptul să adreseze întrebări expertului în orice moment al audierii lui.

Art. 1, alin. (3) este aplicabil în combinație cu art. 9, alin. (1), art. 20, art. 23, art. 26, art. 46, alin. (2) și art. 54, alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, întrucât, deși Constituția Republicii Moldova garantează respectarea dreptului la acces la justiție și dreptul la apărare, omisiunea de a reglementa cine achită costurile pentru efectuarea expertizei în cazul în care aceasta este dispusă de instanța de judecată, face ca aceste drepturi să fie în cel mai bun caz alterate sau, în ipoteza în care partea la proces nu dispune de resurse financiare, să fie iluzorii.

În consecință, sunt incidente și art. 9 alin. (1) și 46 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, întrucât este afectat dreptul de proprietate a părților în proces. **În primă fază**, în situația când sunt *nevoite/obligate* [art. 148 alin. (2) CPC dispune că *încheierile instanței nu pot fi atacate cu recurs*] să achite costurile unei expertize care nu a fost declanșată de ele și care de multe ori (cum ar fi speța noastră) reprezintă sume considerabile pentru cei mai mulți dintre justițiabili. În ce-a de a **doua paradigmă**, atunci când părțile refuză sau nu pot să achite costurile unei expertize pornite total sau parțial la inițiativă instanței, este decăzută din "propriul drept" de a solicita numirea unei expertize [a se vedea art. 124 alin. (1) CPC]. În așa fel, este obstrucționat dreptul de proprietate care constituie nemijlocit obiectul litigiului în cauzele cu caracter patrimonial. Totodată, suspendarea proceselor judiciare pe durata incertitudinii create de omisiunea legislativă de la art. 75 alin. (1) al Legii nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar are un efect coroziv asupra patrimoniului părților și asupra drepturilor litigioase.

E. Argumentarea pretinsei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁶

Principiul contradictorialității în procesele civile este unul din care germinează majoritatea drepturilor și obligațiilor părților și care, într-un final, dau contur principiului egalității părților în proces dar și a dreptului la acces la justiție, care a fost așezat în Constituția Republicii Moldova în art. 20.

Codul de procedură civilă a Republicii Moldova încearcă să dezvolte dreptul la acces la justiție și dreptul la apărare (art. 26 din Constituție) în modul în care ar permite tuturor celor interesați să se bucure de o arhitectură juridică procesuală în care să-și fructifice drepturile materiale, drepturi care, de cele mai multe ori, poartă un caracter patrimonial (art. 9 și art. 46 din Constituție). Deși instanța de judecată este chemată să dezlege divergențele care îi sunt puse în față, natura litigiilor impune uneori cunoștințe speciale în diverse domenii (științe, tehnică, artă etc.) care determină efectuarea expertizelor judiciare și extrajudiciare.

Astfel, importanța instituției expertizei judiciare și a expertului judiciare poate fi desprinsă și din textele de lege ample la care s-a făcut referire, cu caracter neexhaustiv, mai sus. Prin această pondere ridicată de norme, legiuitorul a înțeles să acorde importanță instituției expertizei judiciare.

În Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare – "Ct.E.D.O") în cauza *Korošec c. Sloveniei*, par. 46-47 s-a reținut:

46. Oricum, Curtea apreciază că principiul egalității armelor, impune ca fiecare parte să aibă posibilitatea rezonabilă de a își prezenta susținerile în condiții care nu îl pun într-un dezavantaj substanțial față de partea adversă.

47. Curtea reiterează faptul că opinia unui expert în medicină, care excede ariei de expertiză a judecătorului, este probabil să aibă o influență preponderentă asupra aprecierii situației de fapt și să fie considerată o probă esențială.

Din articolul 75 al Legii nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar expus mai sus se observă că a fost legiferat modul în care va fi achitată expertiza judiciară în cauzele penale (alin. 3) și în cele contravenționale (alin. 4), precum și în cazuri mai speciale, cum ar fi atunci când

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

ordonatorul expertizei este Agentul Guvernamentale sau Avocatul Poporului (alin. 6).

Legiuitorul nu a înțeles să scoată în evidență cum va fi achitată expertiza judiciară în cauzele civile atunci când instanța de judecată din oficiu numește expertiză sau pune întrebări suplimentare expertului atunci când numirea expertizei a fost inițiativa unei părți. În formula actuală, art. 75 al Legii nr. 68/2016 creează incertitudine și lipsă de previzibilitate atât până la declanșarea unui proces civil cât și în cazul unui proces care se află pe rol.

În Hotărârea nr. 26 din 23 noiembrie 2010, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a precizat că:

„Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - **accesibilitate, previzibilitate și claritate** - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, **norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție**, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.”

Inaccesibilitatea, imprevizibilitatea și neclaritatea normei de la articolul 75 al Legii nr. 68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statul expertului judiciar este generată de o **omisiune legislativă**.

În Hotărârea nr. 17 din 19.05.2016, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a conturat noțiunea de “omisiune legislativă” și proiectarea ei în arhitectura constituțională națională:

70. Curtea reține că **neindicarea termenului de aplicare a măsurii liberării provizorii sub control judiciar constituie o omisiune legislativă contrară Constituției**.

71. În acest context, Curtea reține că, fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, **nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece**

tocmai această omisiune este cea care generează, *eo ipso*, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. Or, Curtea Constituțională, potrivit art. 134 din Legea fundamentală, garantează supremația Constituției, ceea ce presupune, printre altele, conformitatea întregului drept cu Constituția.

Asemănător, în Hotărârea nr. 19 din 03.07.2018, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a precizat:

58. Curtea reține că lipsa prevederii unei durate maxime de aplicare a măsurii preventive sub forma obligației de a nu părăsi țara constituie o omisiune legislativă contrară Constituției.

59. În acest context, Curtea reține că, fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această omisiune este cea care generează, *eo ipso*, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.

Așadar, omisiunile legislative sunt veritabile vicii de neconstituționalitate, iar tolerarea acestora duce la încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și obligațiile. La caz, omisiunea legiuitorului de a legifera modul în care este achitat costul expertizei judiciare dispusă de instanța de judecată are repercusiuni directe și cuantificabile asupra drepturilor lui Bivol Ion.

Or, omisiunile legislative atât în aria penală, așa cum am văzut în hotărârile Curții Constituționale mai sus, dar nu mai puțin și domeniul civil, au potențialul de a aduce atingere gravă drepturilor și libertăților persoanei. În particular, a dreptului de proprietate.

În materie penală lucrurile sunt mai mult sau mai puțin clare, existând și o jurisprudență constituțională în acest sens. Prin Decizia nr. 98 din 06.09.2018 examinând constituționalitatea art. 142 alin. (2) Cod de procedură penală, Curtea Constituțională a stabilit printre altele:

24. Sub acest aspect, Curtea constată că în cazurile în care organul de urmărire penală și, în special, procurorul este obligat, *ope legis*, să dispună efectuarea unei expertize judiciare (prevăzute la articolul 143 din Codul de procedură penală) cheltuielile pentru aceasta sunt suportate de către ordonatorul expertizei judiciare din bugetul alocat. Astfel, Curtea Supremă de Justiție a stabilit în jurisprudența sa că aceste cheltuieli nu

pot fi puse în sarcina acuzatului (e.g. vezi Decizia Curții Supreme de Justiție din 8 noiembrie 2017, în dosarul nr. 1ra-1542/2017; Decizia Curții Supreme de Justiție din 28 februarie 2018, în dosarul nr. 1ra-473/2018; Decizia Curții Supreme de Justiție din 29 mai 2018, în dosarul nr. 1ra-946/2018; Decizia Curții Supreme de Justiție din 30 mai 2018, în dosarul nr. 1ra-971/2018). Dimpotrivă, în cazurile prevăzute la articolul 142 alin. (2) din Codul de procedură penală, i.e. atunci când părțile doresc să fie dispusă și efectuarea altor expertize (care ar fi relevante, în opinia lor), acestea vor suporta și cheltuielile corespunzătoare. Așadar, în ipoteza în discuție, expertiza judiciară se efectuează cu condiția ca solicitantul să achite costurile ei.

Dintr-o altă perspectivă, ar fi de prisos să dezvoltăm faptul că materiale penală și cea civilă implică alte obligații pozitive din partea statului și alte garanții procesuale. Problema asupra căreia se atrage atenția **nu e aceea** că statul suportă cheltuielile pentru efectuarea expertizei în procesele penale dar nu și în cele civile, ci, este faptul că, legea nu dispune **cine** (?) trebuie să suporte cheltuielile pentru efectuarea expertizei dispusă de către instanța de judecată în procesele civile.

Observăm însă că, pentru o anumită categorie de dosare s-a atras atenția asupra dificultăților de aplicare a textului de lege defectuos (i.e. Art. 75 din Legea nr. 68/2016).

Spre exemplu, începând cu 26.08.2022 art. 75 din Legea nr. 68/2016 a fost completat cu alin. (5¹) care dispune că:

(5¹) Costurile expertizelor judiciare efectuate în scopul instituirii unei măsuri de ocrotire judiciare sunt suportate din bugetul de stat.

Acest alineat a fost introdus prin Legea nr. 188 din 07.07.2022. În nota informativă la proiectul de lege autorii au sesizat următoarele:

Cazurile examinate atestă că frecvent, atât persoana care solicită măsura de ocrotire, cât și cea în privința căreia se solicită măsura de ocrotire, fac parte din pături sociale deosebit de vulnerabile, care nu dispun de mijloace financiare pentru achita costul unei expertize judiciare.

Din analiza practicii judiciare putem deduce că unii judecători nu dau curs cererilor depuse inițial și obligă petiționarii să prezinte raport cu

privire la expertiză. Din lipsă de bani, expertiza nu se efectuează, iar cererea se restituie. [...]

Totodată în practica judiciară **există situații** când cererile se primesc în procedură, astfel încât expertiza este dispusă de instanța judecătorească.

[...] Totuși, Centrul de medicină legală nu execută încheierea instanței și prezintă spre plată (fără a indica cui anume: instanței sau părții care a solicitat expertiza), deoarece Articolul 75 "Plata pentru serviciile de efectuare a expertizei judiciare" prevede la alin. (5) că Plata pentru expertizele judiciare în cauzele civile se face anticipat de către partea care a solicitat expertiza, fapt menționat în actul de dispunere a expertizei judiciare.

Astfel, deși Codul de procedură civile prevede expres și clar⁷ că petiționarul este scutit de plata cheltuielilor aferente procesului privind măsura de ocrotire, prevederile **Articolului 75 din Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, nu sunt la fel de exprese și clare, iar încheierile instanței cu privire la numirea expertizei rămân neexecutate.**

Valoarea juridică și informativă a notelor informative a legilor urmează a fi interpretată prin prisma prevederilor art. 71 alin. (4) al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, care dispune că:

(4) La interpretarea actului normativ se tine cont de nota informativă care a însoțit proiectul actului normativ respectiv și de alte documente care permit identificarea voinței autorității publice care a adoptat, a aprobat sau a emis actul normativ.

Din Nota informativă la care s-a făcut trimitere trebuie să reținem în principal că: **(i)** Prevederile art. 75 din Legea nr. 68/2016 nu sunt clare și exprese; și, consecință **(ii)** Există o practică neunitară.

În aceeași linie de idei, observăm că legiuitorul a intervenit doar insular. Spre exemplu, pe lângă litigiile cu privire la măsurile de ocrotire, pot fi întrezăriți indici de previzibilitate în art. 11 alin. (6) din Legea nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenire și combaterea violenței în familie, care dispune că: *Examinarea corporală a victimei și perfectarea actelor de constatare medico-legală a gravității vătămării*

⁷ Cu referire la art. 303 alin. (1) CPC.

integrității corporale sau a sănătății se efectuează gratuit în cazurile prevăzute de lege.

Problema care o aducem noi în fața Curții Constituționale nu vizează doar o categorie de litigii, însă tezele de mai sus sunt aplicabile și pot fi extrapolate și la celelalte categorii de litigii civile.

Pentru comparație atragem atenția la o prevedere similară din Codul de procedură civilă care fixează cu destulă claritate repartizarea cheltuielilor pentru recompensele **plătite martorilor, experților, specialiștilor și interpreților** care s-au fost citați de către instanța de judecată (art. 91 CPC).

Corpul legislativ a evitat un impas similar celui în care suntem noi acum prin reglementarea în art. 92 CPC că: ***”Dacă cererea a fost făcută de ambele părți sau dacă ordonarea expertizei, atragerea specialiștilor și alte acțiuni remunerabile se fac din inițiativa instanței, sumele se depun de ambele părți în proporții egale pe contul ei de depozit.”***

A contrario, norma supusă controlului constituționalității este mult mai aridă și nu se bucură de o astfel de claritate. Pornind de la actuala structură a art. 75 din Legea nr. 68/2016, instanțele de judecată sunt nevoite să *”improvizeze”*

În această ordine de idei, **omisiunile** cu care a fost sesizată Curtea Constituțională prin prezenta sesizare, **împiedică instanțele de judecată naționale să ofere o soluție în echitate** întrucât sunt ezitante în a numi expertize din oficiu, în dependență de circumstanțele cauzei, deși legea le permite acest lucru.

Cu referire la conceptul de **deplină jurisdicție**, considerăm aplicabile *mutatis mutandis* raționamentele expuse de către Înalta Curte în **Hotărârea nr. 4 din 20.02.2018**, unde a reținut:

57. [...] În astfel de situație, competențele instanței ar fi limitate, creându-se precondiții pentru încălcarea dreptului constituțional la un proces echitabil. Or, în cauza **Chevroi vs. Franța**, Curtea Europeană a reliefat că exercitarea deplinei jurisdicții de către o instanță presupune să nu renunțe la nici una din componentele funcției de a judeca. **Aceasta trebuie să se bucure de plenitudine de jurisdicție, atât în ceea ce privește stabilirea faptelor, cât și în ceea ce privește aplicarea dreptului. Imposibilitatea de a se pronunța în mod independent asupra anumitor**

aspecte cruciale pentru soluționarea litigiului, cu care a fost sesizată, ar putea constitui o încălcare a art. 6 § 1 din Convenția Europeană.

[...] 60. În același context, și Curtea de Justiție a Uniunii Europene, în jurisprudența sa, a susținut că, pentru ca un organ judiciar să poată fi calificat drept „organ judiciar care are competență de fond”, acesta trebuie să aibă în special competența de a analiza toate problemele de fapt și de drept relevante pentru litigiul cu care este sesizat (hotărârea Tribunalului din 15 mai 2012, Nijs/Curtea de Conturi, cauza T-184/11 P, §§85-86; hotărârea Tribunalului din 17 iulie 2012, BG/Ombudsmanul European, cauza F-54/11; §117).

Baza juridică de la art. 92 CPC ar putea fi adaptată și reprodusă ca soluție în textul de lege supus controlului constituționalității, ceea ce ar oferi instanțelor de judecată spațiu de manevră, unanim recunoscut ca fiind necesar, în cazul în care s-ar ivi astfel de situații:

O retrospectivă a jurisprudenței constituționale referitoare la neconstituționalitatea unor texte de lege reieșind din caracterul fix al sancțiunilor stabilite și lipsa proporționalității a fost realizată de Înalta Curte și în Hotărârea Curții Constituționale nr. 10 din 14.04.2022 în care s-a reținut:

69. Curtea reamintește faptul că a pronunțat Hotărârea nr. 20 din 4 iulie 2018 prin care a declarat neconstituțional un text conținut de articolul 260 alin. (4) din Codul fiscal. Acesta stabilea amenzi fixe pentru neprezentarea facturilor fiscale. Curtea a reținut că caracterul fix al acestor amenzi ignora circumstanțele anterioare, concomitente sau subsecvente neprezentării facturilor fiscale, permițând aplicarea lor în același mod pentru situații diferite. Curtea a constatat că o asemenea abordare încalcă articolele 16 și 20 din Constituție. Totodată, Curtea menționează că a pronunțat Hotărârea nr. 2 din 30 ianuarie 2018 prin care a declarat neconstituțional un text de la articolul 10 alin. (4) din Legea nr. 845 din 3 ianuarie 1992. Curtea a reținut că acel text instituia amenda într-o formă absolut determinată. Ea a precizat că **caracterul fix al amenzii lipsește instanța de judecată de competența individualizării pedepsei, rolul său reducându-se la o simplă formalitate de validare a actului de constatare.** Curtea a precizat că instanța de judecată trebuie să se bucure de o jurisdicție deplină, atât la stabilirea faptelor, cât și la aplicarea dreptului (a se vedea § 58 din Hotărâre).

70. Mai mult, în Hotărârea nr. 18 din 30 iunie 2020, la § 110, Curtea a subliniat că pedeapsa fixă stabilită de către legislator, **dar și diferența relativ mică dintre limita minimă și maximă a sancțiunii pot afecta, în funcție de fapta prejudiciabilă și de multitudinea modalităților factuale de comitere a acesteia, dreptul la un proces echitabil**, prin limitarea competenței instanței de judecată de a exercita un control de jurisdicție deplin în privința individualizării și oportunității sancțiunii.

Curtea Constituțională este chemată să verifice integrarea deplină a valorilor constituționale în art. 75 din Legea nr. 68/2016, în special în alin. (1) și în alin. (5), întrucât **omisiunea de a reglementa constituie o violare a art. 1, alin. (3), în combinație cu art. 9, alin. (1), art. 20, art. 23 alin. (2), art. 26 alin. (2), art. 46, alin. (1) și art. 54, alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, deoarece restrânge accesul la justiție, în combinație cu dreptul persoanelor de ași cunoaște drepturile și obligațiile, cu principiul securității raporturilor juridice, cu dreptul la protecția proprietății private și dreptul la un proces echitabil.**

În aceeași ordine de idei, **omisiunea de a reglementa un anumit raport juridic, constituie o violare a Constituției, atunci când periclitează un drept fundamental.**

În jurisprudența sa, **Curtea Constituțională a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă prin aceasta este afectat un drept fundamental** (a se vedea HCC nr. 17 din 19 mai 2016, § 71; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 24; DCC nr. 123 din 22 octombrie 2020, § 26; DCC nr. 162 din 29 decembrie 2020, § 23).

Aceleași raționamente au fost reținute de Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 16 din 20.05.2021:

[...] 70. Așadar, **Curtea reține că omisiunea legislatorului de a include angajații bugetari care la data intrării în vigoare a Legii nr. 270/2018 au exercitat interimatul unei funcții de conducere și ulterior au revenit la funcția exercitată anterior interimatului în categoria angajaților cărora li se achită diferența de salariu nu urmărește nici unul din scopurile legitime prevăzute de articolul 54 alin. (2) din Constituție.**

[...] 72. Rezumând cele menționate supra, **Curtea conchide că prevederile articolului 27 alin. (5) din Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 și ale punctului 8 din Anexa nr. 6 la Hotărârea Guvernului nr. 1231 din 12 decembrie 2018, în partea referitoare la omisiunea includerii**

angajaților bugetari care la data intrării în vigoare a Legii nr. 270/2018 au asigurat interimatul unei funcții publice de conducere și care ulterior au revenit la funcția exercitată anterior interimatului în categoria angajaților bugetari cărora li se achită diferența de salariu, **contravin articolelor 1 alin. (3), 16 și 43 din Constituție și, prin urmare, sunt neconstituționale.**

Cu referire la **plasarea unei sarcini excesive** de natură să afecteze dreptul de proprietate al persoanei, Înalta Curtea a reținut în **Hotărârea nr. 31 din 03.11.2016:**

[...] 50. Potrivit jurisprudenței constante a Curții, paragraful doi al articolului 1 din Protocolul nr. 1 trebuie examinat în lumina principiilor generale enunțate în prima propoziție și cere respectarea unui echilibru just între cerințele intereselor generale ale societății care sunt satisfăcute prin măsura în cauză și drepturile fundamentale ale persoanelor care sunt afectate prin această măsură. La stabilirea faptului dacă există un echilibru just [...] **Echilibrul just nu va fi constatat dacă persoana vizată trebuie să suporte „o sarcină individuală excesivă”**. Existența sau lipsa clauzelor compensatorii în legislația relevantă poate fi un factor important la aprecierea faptului dacă măsura contestată respectă echilibrul just necesar și, în special, dacă aceasta impune reclamantului o sarcină disproporționată (a se vedea, spre exemplu, Holy Monasteries v. Grecia, hotărâre din 9 decembrie 1994, § 71 și, în contextul specific al paragrafului doi al articolului 1, Immobiliare Saffi v. Italia, hotărâre din 28 iulie 1999, § 57).

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁸

Declar, pe onoarea mea, că informațiile ce figurează în prezenta sesizare sunt exacte.

Avocat – Vasile Josan

17 mai 2023

⁸ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

ÎNCHEIERE

17 mai 2023

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău, sediul Centru
Instanța de judecată compusă din:

Președintele ședinței, judecător
Grefier

Holban Vladislav
Lisu Serghei

examinând în ședință publică chestiunea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Primăria comunei Băcioi și Consiliul municipal Băcioi împotriva lui Bivol Ion privind repararea prejudiciului cauzat în rezultatul infracțiunii,

c o n s t a t ă :

La data de 14 iunie 2017 Primăria comunei Băcioi și Consiliul municipal Băcioi a depus cererea de chemare în judecată împotriva lui Bivol Ion privind repararea prejudiciului cauzat în rezultatul infracțiunii.

La data de 17 mai 2023 reprezentatul pârîtului a depus o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, solicitând sesizarea Curții Constituționale în vederea verificării constituționalității prevederilor art. 75 alin. (1) și alin. (5) din Legea nr- 68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

În ședința de judecată, reprezentanții reclamantilor și a pârîtului au solicitat admiterea în sensul formulat a cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Audiind participanții la proces, studiind materialele cauzei, instanța de judecată consideră necesar de a admite cererea reclamantului, din următoarele considerente.

În conformitate cu art.12¹ alin.(1) Cod de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

În conformitate cu art.12¹ alin.(2) Cod de procedură civilă, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

În conformitate cu art.135 alin.(1) lit.a) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Având în vedere că, cererea revizuirii corespunde prevederilor art.12¹ alin.(2) Cod de procedură civilă, instanța de judecată concluzionează necesitatea admiterii cererii înaintată privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în vederea verificării constituționalității prevederilor art. 75 alin. (1) și alin. (5) din Legea nr- 68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, cu sesizarea în acest sens a Curții Constituționale a Republicii Moldova.

În conformitate cu art.12¹, art.269-270 codul de procedură civilă, instanța de judecată

d i s p u n e:

Se admite cererea pârîului Bivol Ion.

Se ridică excepția de neconstituționalitate în vederea verificării constituționalității prevederilor art. 75 alin. (1) și alin. (5) din Legea nr- 68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

Se sesizează Curtea Constituțională a Republicii Moldova cu privire la excepția de neconstituționalitate ridicată.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,

Judecător

Holban Vladislav